

була під заборону царських властей, на свій самобутній розвиток, зрештою, на свою незалежну державу.

Неповторне і вічне, як людська душа, музично-хореографічне мистецтво живе у фольклорних постановках Н. Уварової-Латинської, В. Тулаєва та їх послідовників. Сьогодні воно розквітає талантами наших славетних земляків – хореографів, дарує нам творчу наснагу численними самодіяльними та професіональними народними мистецькими колективами.

Майстри народно-сценічної хореографії постійно шукають фольклорні першоджерела, проте вони усвідомлюють, що обмежуватися лише цим балетмейстер не має права. Його першочергове завдання – відтворення сьогодення, пошук нових тем, сюжетів, засобів виразності. Популярними залишаються теми, що розкривають пісенно-танцювальні традиції, звичаї та обряди. Своїм натхненним мистецтвом творчі колективи Полтавської міської школи мистецтв оспівують красу рідного краю, дарують людям естетичну насолоду, розвивають українську музичну та хореографічну культуру.

Список використаних джерел

1. Благова Т. О. Хореографічна освіта в системі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. *Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд»*. № 5 (15). 2015. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/503> (дата звернення 03.11.2021).
2. Іваницький А. Фольклор в системі сучасної культури. *Українська народна музична творчість* : посіб. для вищ. та серед. учб. закл. К. : Муз. Україна, 1990. С. 292–302.
3. Руснак І. Є. Фольклор і фольклористика. *Український фольклор : навч. посіб.* Київ : Академія, 2010. 300 с.

Людмила САВЕНКО

ЕТНОКУЛЬТУРНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

За нинішніх умов трансформації суспільства нову освітню парадигму визначають національні й загальнолюдські вартості, діалогічність етнокультурних цінностей. У зв'язку з цим у педагогічній теорії і практиці яскраво виділяються дві тенденції: розвиток національної самосвідомості особистості й формування її планетарного, загальнолюдського світогляду. Консолідуючим фактором цих тенденцій виступає педагогічно доцільна етнокультурна діяльність.

Проблему етнокультурної підготовки майбутніх учителів порушували О. Березюк (формування етнокультурної компетентності), О. Гуренко (етнокультурна компетентність та її формування у студентів педагогічного університету), Л. Маєвська (етнокультурна компетентність), Ю. Бігунова, Т. Мацейків, Л. Яновська, (методика реалізації етнокультурної складової змісту історії України), С. Романюк (етнокультурна підготовка вчителів початкової школи), О. Семенов (етнокультурна компетентність у системі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури), О. Смірнова (етнокультурний напрямок навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва) та ін.

Неабиякий педагогічний інтерес викликає питання етнокультурного спрямування освіти в інших країнах світу. Слід зауважити, що питання етнокультурного спрямування освіти в європейському просторі стало актуальним ще наприкінці двадцятого століття. У Сорбонській (1998), Болонській (1999) деклараціях, вказується на те, що для Європи метою є збереження європейського культурного багатства, мовного розмаїття,

грунтуючись на культурній спадщині різних традицій, акцентується на сприянні розвитку багатоманітності культур, мов, національних систем і автономності навчальних закладів.

Ідея асиміляції етнокультур переросла в декларацію свобод і демократії нового інтернаціонального типу суспільства. Емігранти з різних країн намагаються зберегти свою мову, релігію, традиції в іносередовищі. Це значною мірою стосується й освіти. Зарубіжні методики навчання вдало адаптовані до використання в навчальних закладах української діаспори з урахуванням давніх традицій християнської культури.

Американська освітня система впроваджує в освітню практику концепцію єдності культур на основі « культурної, етнічної, расової, релігійної різноманітності з унікальним переплетінням західної англосаксонської, східної, африканської, латиноамериканської, слов'янської культур, які зберігають етнічну самобутність та розділяють цінності й ідеали американського суспільства» [6, 167].

Британська система освіти, яка має різні моделі професійної педагогічної освіти (модель Е. Джеймса, модель Г. Бела, модель В. Тейлора та ін.), підпорядкована формуванню «особистості вчителя-європейця, який може працювати в полікультурному суспільстві, в різноманітному навчальному середовищі, в альтернативних педагогічних системах» [2, 27]. Важливо зазначити, що гуманітарна спрямованість навчального процесу охоплює всі дисципліни навчального плану (cross-curricular issues).

Канадська вища освіта диверсифікована значною мірою під впливом культурно-історичних традицій вихідців з Німеччини, Франції, Італії, України, Швеції, Китаю і ін. Програми і організація вищої освіти певною мірою відображають інтереси різних етнічних груп як носіїв власних освітніх і культурних цінностей, багатокультурної етнічної свідомості.

Унікальною є японська система освіти, що споконвічно розвивалася в рамках власної національної традиції. Довгий час вона залишалася досить закритою. Однак прорив в освітній ізоляції був неминучим етапом розвитку всього японського суспільства і позначився на його модернізації в найширших аспектах.

Польська освіта в цьому питанні посиляється на прийнятий у 1994 р. Міністерством народної освіти документ «Головні напрямки вдосконалення системи освіти в Польщі», який важливим орієнтиром визначив «...дотримання прав дитини та її основних свобод; повагу до батьків дитини, її культурної ідентичності, мови та національним цінностей країни, в якій вона живе або вихідцем якої є; підготовку дитини до громадського життя у вільному суспільстві, для якого характерна атмосфера взаєморозуміння і миру, толерантності, рівноцінності статей, а також дружби стосовно інших народів, етнічних і релігійних груп» [3, 81].

Усе це повною мірою стосується і студентської аудиторії. Польща реформує систему вищої професійної освіти відповідно до етнокультурних традицій полікультурного суспільства, які сформувалися в концепціях багатьох розвинутих країн. Найбільші університети країни (Варшавський, Ягеллонський, університет Марії Кюрі-Склодовської та інші) здійснюють професійну підготовку вчителя для дітей-представників етнічних груп, опираючись на зміни, що відбуваються в польському суспільстві та його долученням до європейського співтовариства на засадах толерантності, розуміння іншої людини, збереження рівноваги між європейським і національним вимірами системи виховання.

У зв'язку з входженням України в єдиний освітній простір Європи, варто переглянути етнокультурну складову в національних вишах.

Метою етнокультурно спрямованої вищої освіти, на нашу думку, має стати виховання у студентів інтелігентності, яка базується на культурно-особистісних цінностях, почуття гідності вільної особистості, вихованої на з історії та культурі свого народу, самоусвідомлення себе як самодостатньої особистості, здатної до свідомого служіння загальнолюдським цінностям. Саме етнокультурний вектор спрямованості

навчальному процесу у вищій педагогічній школі дає можливість, об'єднуючи розрізнені навчальні дисципліни в систему, дещо змістити акценти в бік «моральних аспектів взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, створення умов становлення фахівця як самостійно мислячої особистості, здатної до самовиявлення, самотворення, самореалізації» [1, 88-94].

Орієнтація національної системи освіти на кращі прогресивні моделі світового освітнього простору суголосна з нагальними питаннями реформування вітчизняної системи вищої освіти в Україні на засадах етноідентичності як окремої особи, так і нації в цілому.

Таким чином, підтверджуючи думку щодо зміщення акцентів з накопичування знань, умінь і навичок до формування й розвитку в студентів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності, ми погоджуємося з тим, що підготовка спеціаліста, який орієнтується в різних сферах сучасного життя, є однією з потреб суспільства в період реформування системи вищої професійної освіти відповідно до етнокультурних традицій полікультурного суспільства. Саме такий фахівець є конкурентноспроможним і здатним задовольняти виклики сьогодення.

Список використаних джерел

1. Жорнова О. І. Соціокультурний контекст проблем викладання фундаментальних дисциплін у вищій школі / Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2004. 465 с.
2. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у країнах Західної Європи в другій половині ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Л.П.Пуховська. К., 1998. С. 27.
3. Савина А. К. Польша: образовательная политика государства для XXI в. Педагогіка. 2002. № 8. С. 81.
4. Спільна декларація «Про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» чотирьох міністрів, що представляють Великобританію, Німеччину, Францію і Італію. – Париж, Сорбонна, 25 травня 1998 року. URL: <https://nau.edu.ua/ua/menu/navchannya/bolonskij-proczes/sorbonska-deklaracziya.html> (дата звернення: 08.11.2021).
5. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти», Болонья, 19 червня 1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text (дата звернення: 08.11.2021).
6. Шевнюк О. Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика: монографія. Київ : Ред. відділ НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. С. 167.

Віталій ШАФРАНОВСЬКИЙ

МІСЦЕ І РОЛЬ СУЧАСНИХ ЦЕРКОВНО-ПАРАФІЯЛЬНИХ ШКІЛ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Духовенство і церква в цілому завжди відігравали важливу роль в українському суспільстві. Одним із важливих напрямків просвітницької роботи православного духовенства було навчання і виховання дітей. Складно переоцінити вклад церкви у розвиток і діяльність освіти. Навчальні заклади функціонували при монастирях і церквах на всій території України. Діяльність церковно-парафіяльних (церковно-приходських) шкіл православних монастирів та церков України, як найбільш поширених духовно-релігійних та освітніх осередків, зробили вагомий внесок у навчання, виховання і